

הלכות פורים ה'תשפ"ו

הלכות קריאת המגילה

"יזהר הרבה שלא יהיה מחלוקת בבית כלל – לא בליל פורים ולא ביום פורים, ויסבול הרבה ויעביר על מידותיו, יותר משאר ימות השנה" (מועד לכל חי, אות ק"י)

- **זמן קריאת המגילה** – חייב אדם לקרוא את המגילה בלילה (מצאת הכוכבים עד עלות השחר) ולחזור ולקרוא אותה שנית ביום (מהנץ החמה עד השקיעה ובדיעבד מעלות השחר) (שו"ע סי' תרפ"ז).
- **טעימה קודם קריאת המגילה** – אסור לאכול קודם קריאת המגילה בין בלילה ובין ביום (רמ"א תרצב, ד). טעימה של מזונות עד כביצה, וכן אכילה של פירות אפילו הרבה, וכן שתיה – יש מתירים אפילו לכתחילה (ילקו", הגר"מ אליהו) והמחמיר תבוא עליו ברכה (חז"ע), ויש מתירים רק במקום צורך גדול, כגון מי שחולה קצת או שהתענית קשה עליו מאד (משנ"ב שם ט"ד).
- **ריכוז בקריאה המגילה** – **אסור לדבר בזמן הקריאה**, וצריך להתרכז ולשים לב לקריאה, ואם לא שמע אפילו מילה אחת – לא יצא ידי חובה (חז"ע פורים עמ' עח). לכן טוב שיהיה בידו מגילה כשרה לקרוא מילה במילה בלחש. גם מי שיש בידו חומש מודפס, יכול להשלים בקריאה בשקט מתוך החומש עד שיגיע למקום בו נמצא בעל הקורא (חז"ע פורים עמ' עט).
- **אם הגיע מאוחר לקריאת המגילה והפסיד כמה פסוקים** – יברך לעצמו את הברכות ויקרא אפילו מתוך חומש מודפס עד שיגיע למקום בו נמצא בעל הקורא, ובתנאי שלא הפסיד את רוב קריאת המגילה.
- **ברכות** – לפני הקריאה מברכים שלש ברכות: "על מקרא
- מגילה", "שעשה ניסים" ו"שהחיינו". לאחר הקריאה מברכים ברכה אחת – "הרב את ריבנו" וכו'. יש שנהגו שכל הציבור עומד בשעת הברכות (רמ"ע מפאנו, מג"א, בא"ח), ויש שנהגו שכל הציבור יושב (כנה"ג, גר"ח פלאגי, פנ"י, הר צבי, חז"ע עמ' טו).
- **ברכת שהחיינו** – בברכת שהחיינו יש לכוון על שאר מצוות היום. **למנהג הספרדים** (שו"ע סי' תרצ"ב) – מברכים שהחיינו רק בקריאת המגילה בלילה, ו**למנהג האשכנזים** (רמ"א שם) – מברכים שהחיינו גם בקריאה ביום.
- **ברכת "הרב את ריבנו" ביחיד** – נחלקו הפוסקים האם יחיד מברך ברכה זו. למעשה: **למנהג האשכנזים** – לא יברך בשם ומלכות (רמ"א וביאור הלכה סי' תרצ"ב), ו**למנהג הספרדים** – הגרע"י זצ"ל פסק לא לברך, אולם כתב שנשים או קטנים בגיל חינוך מצטרפים לעשרה (חז"ע עמ' פט), ויש שנהגו לברך גם ביחיד "שלא לאבד ברכה יקרה זו" (בא"ח, הגר"מ אליהו).
- **קריאה לנשים** – גם נשים חייבות לשמוע מגילה "שאף הם היו באותו הנס". אם הבעל קורא כבר יצא ידי חובת הקריאה: **למנהג האשכנזים** – אחת הנשים תברך "לשמוע מקרא מגילה" (רמ"א, לוח א"י), אך ברכת "הרב את ריבנו" אין מברכים אפילו שיש עשר נשים (גרשז"א, גריש"א, גר"ק), ו**למנהג הספרדים** – יש נהגו שאין מברכים כלל (בא"ח, הגר"מ אליהו), ויש נהגו לברך "על מקרא מגילה" וגם "הרב את ריבנו" (חז"ע עמ' נג, צא).

הלכות מתנות לאביונים

- **זמן המצוה** – צריך לתת מתנות לאביונים בפורים אחר קריאת המגילה ביום ולא בלילה (משנ"ב תרצ"ה סק"ב, כה"ח שם סק"ג). לדעת רוב הפוסקים כיון שמתנות לאביונים הינם לצורך סעודת פורים אין לתת זאת לעניים לפני פורים. אם נתן לשליח קודם פורים והשליח ייתנם לעניים בפורים – יצא ידי חובה (ערוה"ש, כה"ח). וכן אם נתן לעני קודם פורים ועשה איתו תנאי שלא יזכה בכסף רק בפורים – יצא ידי חובה (גריש"א, גר"מ אליהו).
- **מיהו אביון** – אין מדקדקין במעות פורים, אלא כל הפושט יד בפורים ומבקש צדקה נותנים לו. אפילו נתן לעני קטן יצא ידי חובה (ערוה"ש, בא"ח, חז"ע עמ' קסז). יש אומרים שאיש ואשתו נחשבים לשני עניים (בא"ח, כה"ח, חז"ע עמ' קסז).
- **כולם חייבים לתת** – כל אדם בין איש בין אשה ואפילו עני חייבים לתת מתנות לאביונים (שו"ע ומשנ"ב סי' תרצ"ד). ו"א שמחנכים גם את הקטנים לתת בעצמם (ערוה"ש, פמ"ג, גריש"א).
- **כמה צריך לתת** – צריך לתת לפחות לשני עניים לכל אחד מתנה אחת. מעיקר הדין שיעור מתנה הוא פרוטה (משנ"ב סי' תרצ"ד סק"ב, חז"ע, ילקו", גר"ח קנייבסקי), אולם יש אומרים שצריך לתת לכל עני שיעור סעודה שהוא פת בשיעור של שלוש ביצים (בן איש חי, כה"ח), וכן יש אומרים שבזמנינו שאין לפרוטה ערך כלל חובה ליתן בשיעור סעודה שישמח בה העני (הגרי"ש אלישיב), ומכל מקום לשיטת כולם ירא שמים יתן בעין יפה בנדיבות לב ובסבר פנים יפות.

"מוטב לאדם להרבות במתנות לאביונים מלהרבות בסעודתו ובמשלוח מנות לרעיו,

שאינן שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים,

שהמשמח לב האומללים האלו דומה לשכינה"

(רמב"ם הלכות מגילה פ"ב ה"ז)

הלכות משלוח מנות

- **כולם חייבים לתת** – כל אדם בין איש בין אשה, ואפילו אשה נשואה, ואפילו עני, חייבים לתת משלוח מנות (שו"ע ורמ"א סי' תרצ"ה סע' ד). וטוב לחנך גם את הקטנים לתת בעצמם (פמ"ג, כף החיים, חזון עובדיה עמ' קמב).
- **זמן המצוה** – צריך לשלוח משלוח מנות בפורים ביום ולא בלילה (רמ"א סי' תרצ"ה, חזון עמ' קמ). ויש אומרים שאם שלח קודם פורים על מנת שיגיע בפורים לא יצא ידי חובה, אלא אם כן מינה שליח שישלח בשבילו בפורים (ערוה"ש).
- **כמה צריך לתת** – צריך לשלוח שני מנות לאיש אחד, וכל המרבה לשלוח לחבריו הרי זה משובח (שו"ע שם), אך עדיף להרבות במתנות לאביונים (רמב"ם - הובאו דבריו לעיל).
- **מה צריך לתת** – שתי המנות צריכות להיות דווקא דברי מאכל (שו"ע שם), וראוי שיהיו המנות מבושלות ומוכנות לאכילה (מג"א, ערוה"ש), ואף משקה חשוב כמנה (ערוה"ש, משנ"ב, ילקוט יוסף). י"א שיהיו שתי המנות מסוגי מאכלים שונים (ערוה"ש, יוסף).
- **זמן המצוה** – צריך לשלוח משלוח מנות בפורים ביום ולא בלילה (רמ"א סי' תרצ"ה, חזון עמ' קמ). ויש אומרים שאם שלח קודם פורים על מנת שיגיע בפורים לא יצא ידי חובה, אלא אם כן מינה שליח שישלח בשבילו בפורים (ערוה"ש).
- **כמה צריך לתת** – צריך לשלוח שני מנות לאיש אחד, וכל המרבה לשלוח לחבריו הרי זה משובח (שו"ע שם), אך עדיף להרבות במתנות לאביונים (רמב"ם - הובאו דבריו לעיל).
- **מה צריך לתת** – שתי המנות צריכות להיות דווקא דברי מאכל (שו"ע שם), וראוי שיהיו המנות מבושלות ומוכנות לאכילה (מג"א, ערוה"ש), ואף משקה חשוב כמנה (ערוה"ש, משנ"ב, ילקוט יוסף). י"א שיהיו שתי המנות מסוגי מאכלים שונים (ערוה"ש, יוסף).

הלכות סעודת פורים

- ומתוך שישן אינו יודע בין ארור המן לברוך מרדכי, ואחד המרבה ואחד הממעט ובלבד שיכוון לבו לשמים" (רמ"א שם).
- **זמן הסעודה** – סעודת פורים שעשאה בלילה לא יצא ידי חובתו, ומכל מקום גם בליל פורים ירבה בסעודתו (שו"ע ורמ"א שם). הרבה נהגו לעשות את הסעודה בצהרים לאחר תפלת מנחה גדולה, כיון שבבוקר טרודים במשלוח מנות (רמ"א ומשנ"ב שם), אמנם המקובלים והרבה מהספרדים נהגו לעשות את הסעודה בבוקר לפני חצות היום (רש"ש, של"ה, גר"א, חזון עמ').
- **לימוד תורה קודם הסעודה** – טוב לעסוק מעט בתורה קודם שיתחיל הסעודה או בתוך הסעודה, וסמך לדבר "ליהודים היתה אורה ושמחה" וכו', ודרשינן 'אורה' זו תורה (רמ"א שם). ומה טוב ללמוד ההלכות הראשונות של פסח, שהרי פורים הוא 30 יום קודם החג, ובכך סומכים גאולה לגאולה (חזון עמ' קפא).
- **לבסומי עד דלא ידע** – "חייב אדם להתבסס בפורים עד לא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי" (שו"ע תרצה, ב). "ויש אומרים שאין צריך להשתכר כל כך, אלא ישתה יותר מלימודו וישן
- **זמן הסעודה** – סעודת פורים שעשאה בלילה לא יצא ידי חובתו, ומכל מקום גם בליל פורים ירבה בסעודתו (שו"ע ורמ"א שם). הרבה נהגו לעשות את הסעודה בצהרים לאחר תפלת מנחה גדולה, כיון שבבוקר טרודים במשלוח מנות (רמ"א ומשנ"ב שם), אמנם המקובלים והרבה מהספרדים נהגו לעשות את הסעודה בבוקר לפני חצות היום (רש"ש, של"ה, גר"א, חזון עמ').
- **לימוד תורה קודם הסעודה** – טוב לעסוק מעט בתורה קודם שיתחיל הסעודה או בתוך הסעודה, וסמך לדבר "ליהודים היתה אורה ושמחה" וכו', ודרשינן 'אורה' זו תורה (רמ"א שם). ומה טוב ללמוד ההלכות הראשונות של פסח, שהרי פורים הוא 30 יום קודם החג, ובכך סומכים גאולה לגאולה (חזון עמ' קפא).
- **לבסומי עד דלא ידע** – "חייב אדם להתבסס בפורים עד לא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי" (שו"ע תרצה, ב). "ויש אומרים שאין צריך להשתכר כל כך, אלא ישתה יותר מלימודו וישן

"קדושת פורים הוא כקדושת יום הכיפורים. אלא שביום הכיפורים העבודה היא על ידי עינוי נפש, שהוא "איתכפייא" – שבעינוי הגוף נחליש כח היצר ויכולים לנצחו ולכפותו. אמנם בפורים העבודה היא על ידי הביסוס ושמחת לב ונפש, שהוא "איתהפכא" – להפוך מר למתוק להיות נעשה הכל טוב מאד"

(ר' צדוק מלובלין - ישראל קדושים אות ט)

יזכנו השם יתברך לקבל קדושת פורים באמת, להפוך מר למתוק, להרבות אהבה בין איש לרעהו